

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вчена рада Хмельницького
національного університету
Протокол від 31.01 2020 р.
№ 7

Голова Вченої ради
М.С. Скиба

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
НАУКОВИХ СТУПЕНІВ
ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ І ДОКТОРА НАУК
У ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Хмельницький 2020

1 Загальні положення

1.1 Положення про порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступенів доктора філософії і доктора наук у Хмельницькому національному університеті (далі – Положення) розроблене відповідно до Законів України «Про освіту» та «Про вищу освіту» (зі змінами), «Про наукову і науково-технічну діяльність», постанов Кабінету Міністрів України (КМУ) від 23.03.2016 № 261 «Про порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук» (у редакції постанови КМУ від 03.04.2019 № 283), наказів Міністерства освіти і науки, Статуту університету, Положення про організацію освітнього процесу в університеті і визначає механізм підготовки здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) та науковому рівнях вищої освіти з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії та доктора наук відповідно.

1.2 Структурним підрозділом Хмельницького національного університету (далі – університет), який здійснює організаційне забезпечення підготовки здобувачів вищої освіти освітньо-наукового ступеня доктора філософії та наукового ступеня доктора наук є відділ аспірантури і докторантури, який у своїй діяльності керується Законом України «Про вищу освіту», відповідними постановами КМУ, наказами МОН України, рішеннями Вченої ради університету, наказами ректора, Положенням про відділ аспірантури і докторантури та цим Положенням.

1.3 Організаційне та науково-методичне забезпечення діяльності відділу аспірантури і докторантури здійснюють Вчена рада університету та Науково-технічна рада університету. Відділ аспірантури та докторантури координує і контролює діяльність структурних підрозділів (кафедр), які здійснюють підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук.

1.4 Для провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти підготовки **докторів філософії** за освітньо-науковими програмами (ОНП) університет має отримати відповідну ліцензію. Підготовка **докторів наук** на науковому рівні вищої освіти може здійснюватися університетом без отримання ліцензії.

Відповідно до статті 5 Закону України про вищу освіту:

- **доктор філософії** – це **освітній** і водночас **перший науковий** ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою університету в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

- **доктор наук** – це **другий науковий** ступінь, що здобувається особою на науковому рівні вищої освіти на основі ступеня доктора філософії і передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані в наукових виданнях.

1.5 Підготовка докторів філософії та докторів наук в університеті здійснюється за державним (регіональним) замовленням за рахунок коштів Державного (регіонального) бюджету на умовах угоди та за рахунок коштів юридичних та / або фізичних осіб – на умовах договору.

Особа, яка раніше навчалася в аспірантурі чи докторантурі за державним (регіональним) замовленням і не захистилася або була відрахована з неї достроково за вчинення протиправних дій або невиконання індивідуального плану, має право на повторний вступ до аспірантури чи докторантури за державним (регіональним) замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку.

Іноземці та особи без громадянства можуть навчатися в аспірантурі чи докторантурі на підставі:

- міжнародних договорів України;
- загальнодержавних програм;
- договорів, укладених університетом з юридичними та фізичними особами.

1.6 Аспірант або докторант, який захистився до закінчення строку підготовки в аспірантурі або докторантурі, має право за власним вибором:

- отримати одноразову виплату в сумі залишку стипендії, передбаченої у бюджеті університету на відповідний календарний рік, та за власною заявою бути відрахованим з аспірантури або докторантури;

- отримати за власною заявою оплачувану академічну відпустку на строк, що залишився до завершення нормативного строку підготовки в аспірантурі / докторантурі.

Якщо аспірант захистив дисертацію на другому чи третьому році підготовки в аспірантурі та був обраний за конкурсом на відповідну посаду науково-педагогічного (наукового) працівника в університеті, то загальна сума залишку стипендії нараховується йому як щомісячна надбавка до заробітної плати.

1.7 Вступ на навчання за освітньо-науковою програмою до аспірантури чи наукову програму до докторантури здійснюється на конкурсній основі відповідно до Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти, затверджених Міністерством освіти і науки України (МОНУ), та Правил прийому до університету.

Правила прийому до університету (далі – Правила прийому), у т. ч. до аспірантури та докторантури, розробляються щорічно на основі Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти, затверджуються Вченою радою університету та в установлені строки оприлюднюються на офіційному вебсайті університету (режим доступу : http://prk.khnu.km.ua/pravila_khnu).

1.8 Правила прийому діють протягом відповідного календарного року і, зокрема визначають:

- порядок, перелік і строки подання документів для вступу до аспірантури та докторантури університету;

- зміст, форму і строки вступних випробувань для конкурсного відбору вступників до аспірантури та докторантури за кожною освітньо-науковою (науковою) програмою / спеціальністю / галуззю знань.

1.9 Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі незалежно від форми навчання (очна (денна), заочна) становить **чотири** роки, а підготовки доктора наук у докторантурі – **два** роки.

1.10 Здобувачі відповідних наукових ступенів проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, в якому визначаються зміст, строки виконання та обсяг наукових робіт упродовж усього періоду реалізації відповідної програми підготовки здобувача вищої освіти в аспірантурі чи докторантурі, а також запланований строк захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Аспірант (докторант), який успішно виконав освітньо-наукову (наукову) програму і захистив дисертацію, відраховується з аспірантури (докторантури) з дня її захисту.

1.11 Невиконання індивідуального плану наукової (навчальної) роботи або порушення строків виконання індивідуального плану наукової роботи без поважних причин, передбачених законодавством, може бути підставою для ухвалення вченою радою університету рішення про відрахування аспіранта або докторанта.

2 Порядок та умови вступу до аспірантури та докторантури

2.1 План прийому до аспірантури і докторантури університету за рахунок видатків державного бюджету розробляється щорічно відділом аспірантури та докторантури на основі перспективного плану підготовки кадрів вищої кваліфікації та щорічних заявок завідувачів кафедр, які узагальнюються і до 25 грудня подаються на затвердження до Міністерства освіти і науки України.

2.2 До **аспірантури** на конкурсній основі приймаються особи, які здобули вищу освіту ступеня магістра (спеціаліста). До вступних випробувань допускаються особи, які вчасно подали всі необхідні для вступу документи згідно з Правилами прийому. Приймальна комісія може відмовити особі в допуску до проходження вступних випробувань до аспірантури виключно у зв'язку з неподанням в установлені строки документів, визначених Правилами прийому.

Перелік документів, необхідних для вступу до аспірантури, має включати:

- заяву вступника;
- копію диплома магістра (спеціаліста) із зазначенням здобутої спеціальності (кваліфікації);
- у разі потреби документ про визнання особи органами медико-соціальної експертизи особою з інвалідністю.

Повний перелік документів, обов'язкових для допуску до вступних випробувань, наведений у Правилах прийому, що розміщені на сайті університету.

2.3 Вступні випробування до аспірантури університету складаються з:

- вступного іспиту зі спеціальності (в обсязі програми освітнього рівня магістра з відповідної спеціальності);
- вступного іспиту з іноземної мови (англійської або німецької) в обсязі, який відповідає рівню B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Вступник,

який підтвердив свій рівень знання, зокрема англійської мови, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, звільняється від складення вступного іспиту з іноземної мови.

Під час визначення результатів конкурсу зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного випробування з іноземної мови з *найвищим* балом; - інших форм вступних випробувань (іспити, співбесіди, презентації дослідницьких пропозицій чи досягнень).

Вступні випробування для осіб з особливими освітніми потребами проводяться з урахуванням особливих освітніх потреб, зазначених у заяві вступника, та рекомендацій медико-соціальної експертизи.

Особам, які вступають до аспірантури на освітньо-наукову програму з іншої галузі знань (спеціальності) ніж та, яка зазначена в їхньому дипломі магістра (спеціаліста), можуть бути призначені *додаткові* вступні випробування.

Результати вступних випробувань до аспірантури дійсні для вступу до університету протягом одного календарного року.

2.4 Вступні випробування до аспірантури проводяться предметними комісіями, до складу яких входить, як правило, три–п'ять осіб, які призначаються наказом ректора університету.

До складу предметних комісій включаються доктори наук та доктори філософії, які проводять наукові дослідження за відповідною спеціальністю та відповідають за виконання відповідної освітньо-наукової програми.

До складу предметних комісій можуть бути залучені також представники інших закладів вищої освіти (наукових установ), з якими укладено договори про ведення спільної наукової діяльності та / або про спільне керівництво дослідженнями аспірантів, та / або про спільне виконання освітньо-наукової програми або з якими здійснюється підготовка докторів філософії за спільною освітньо-науковою програмою, узгодженою між університетом і науковою установою, а також за програмами академічної мобільності.

До складу предметної комісії з іноземної мови можуть включатися також особи, які не мають наукового ступеня і вченого звання, але вільно володіють відповідною іноземною мовою і за рішенням Вченої ради можуть кваліфіковано оцінити рівень знання відповідної мови вступником.

2.5 За результатами проведення вступних випробувань до аспірантури приймальна комісія університету приймає рішення щодо кожного вступника за процедурою, визначеною Правилами прийому.

Рішення приймальної комісії про зарахування до аспірантури затверджується наказом ректора університету, який оприлюднюється на веб-сайті університету.

2.6 Аспіранту одночасно з його зарахуванням відповідним наказом ректора призначається науковий керівник з числа наукових або науково-педагогічних працівників з науковим ступенем.

Науковий керівник аспіранта здійснює наукове керівництво роботою над дисертацією, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану аспіранта і відповідає перед Вченою радою університету за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника.

Науковий керівник, який є **доктором наук**, може здійснювати одночасне наукове керівництво (консультування), як правило, не більше **п'яти** здобувачів наукових ступенів, включаючи тих, що здобувають науковий ступінь доктора наук. Науковий керівник, який має ступінь **доктора філософії**, може здійснювати одночасне наукове керівництво роботою над дисертаціями, як правило, не більше **трьох** здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

За певних умов рішенням Вченої ради аспіранту може бути призначено два наукових керівники з відповідним розподілом годин навчального навантаження та обов'язків між ними.

На здійснення наукового керівництва роботою одного аспіранта науковому керівникові відводиться щороку 50 академічних годин навчального навантаження.

2.7 Початок аудиторних занять в аспірантурі, строки поточних атестацій аспіранта, які проводяться кафедрою (зима) і вченою радою факультету (літня), визначаються навчальним планом та графіком навчального процесу.

2.8 До **докторантури** приймаються особи, які мають ступінь доктора філософії, наукові здобутки та опубліковані праці з обраної спеціальності (зокрема публікації в міжнародних реферованих журналах, індексованих в наукометричних базах, згідно з вимогами до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені) і які мають наукові результати, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації, монографії чи наукової доповіді за сукупністю статей.

Для вступу до докторантури вступник не менше ніж за **два місяці** до вступу подає на відповідну кафедру, розгорнуту пропозицію, в якій міститься план дослідницької роботи та / або інформація про обсяг наукової роботи, необхідної для підготовки результатів проведених досліджень до захисту. Протягом місяця з дня надходження документів від усіх вступників кафедра заслуховує їх наукові доповіді і шляхом голосування визначає можливість зарахування кожного вступника до докторантури та подає висновки на розгляд Вченої ради університету.

Перелік та строк подання документів, необхідних для вступу до докторантури визначається в Правилах прийому. Перелік, зокрема має включати:

- письмову характеристику наукової діяльності вступника, складену доктором наук, який є штатним науково-педагогічним або науковим працівником університету, із згодою бути науковим консультантом в разі вступу особи до докторантури;
- копію диплома доктора філософії або кандидата наук.

2.9 Особа, яка подає для вступу до аспірантури або докторантури диплом, що виданий іноземним закладом вищої освіти, допускається до вступу нарівні з іншими вступниками. У разі позитивного рішення Вченої ради університету щодо зарахування такого вступника до аспірантури / докторантури Вчена рада університету

одночасно приймає рішення про визнання його диплома. У разі відмови Вчена рада має надати вступнику обґрунтоване пояснення причин такої відмови.

2.10 Вчена рада університету в місячний строк розглядає висновки кафедри (відділу, лабораторії) щодо кожного вступника і приймає рішення про його зарахування до докторантури та відповідно до наданої характеристики наукової діяльності вступника призначає докторанту наукового консультанта з числа штатних науково-педагогічних або наукових працівників університету із ступенем доктора наук з відповідної спеціальності. Рішення Вченої ради затверджується і оформляється наказом ректора університету.

На здійснення наукового консультування одного докторанта відводиться щороку 50 академічних годин навантаження. Науковий консультант може здійснювати підготовку лише *одного* докторанта.

2.11 Тема дисертаційної роботи, індивідуальний план наукової роботи аспіранта або докторанта, після обговорення кафедрою та вченою радою відповідного факультету, затверджуються Вченою радою університету не пізніше *двох місяців* з дня зарахування.

2.12 Особам, зарахованим до аспірантури чи докторантури за державним замовленням, стипендія призначається з дня їхнього зарахування, а тим, які навчаються в аспірантурі або в докторантурі за кошти фізичних / юридичних осіб, – відповідно до умов договору.

2.13 Особи, які поступили на навчання до аспірантури або докторантури за рахунок видатків державного бюджету, у десятиденний термін після зарахування подають до відділу аспірантури та докторантури трудову книжку (за наявності) із записом про звільнення з останнього місця роботи у зв'язку зі вступом до аспірантури (докторантури) на очну (денну) форму навчання.

3 Організація підготовки доктора філософії за освітньо-науковою програмою

3.1 Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії *в аспірантурі*.

3.1.1 Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється за освітньо-науковими програмами і навчальними планами в аспірантурі університету заочною (денною) та заочною формами навчання згідно з ліцензією і діючою номенклатурою спеціальностей наукових працівників. Освітньо-наукові програми, за якими здійснюється підготовка докторів філософії на різних факультетах університету, затверджуються Вченою радою університету і розміщуються на його веб-сайті (режим доступу : <https://www.khnu.km.ua/root/page.aspx?l=0&r=50>).

3.1.2 Освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії (далі – освітня програма) розробляється проектною групою, створеною наказом ректора, і складається з *освітньої* та *наукової* складових. Обсяг *освітньої* складової освітньої програми визначається стандартом вищої освіти відповідної спеціальності (далі – Стандарт) і знаходиться в межах **30–60** кредитів ЄКТС (пункт 6 статті 5 Закону України «Про

вищу освіту»). Освітня програма має передбачити не менше як **25** відсотків кредитів ЄКТС від встановленого обсягу освітньої складової для вільного вибору аспірантом навчальних дисциплін із загальноуніверситетського Каталогу вибіркових дисциплін (далі – Каталог), запропонованих кафедрами для формування вибіркової частини індивідуального навчального плану аспіранта. Детальніше у «Методичних рекомендаціях до розроблення освітніх програм підготовки фахівців різних рівнів вищої освіти в університеті» (режим доступу: <https://msn.khnu.km.ua>. Модульне середовище для навчання) та «Положенні про порядок реалізації права здобувачів вищої освіти на вільний вибір навчальних дисциплін у ХНУ» (Положення, режим доступу: <http://khnu.km.ua/root/page.aspx?l=0&r=60>).

3.1.3 Проектна група, виходячи з того, що освітня програма має формувати гармонійну, всебічно розвинену особистість, визначає її зміст у вигляді переліку освітніх компонентів, які повинні забезпечити набуття здобувачем вищої освіти означених Стандартом *загальних* та *спеціальних* (фахових, предметних) компетентностей, досягнення ним програмних результатів навчання з певної спеціальності та рівня вищої освіти і надати йому можливість сформувати індивідуальну траєкторію навчання.

Загальні компетентності доктора філософії мають забезпечити загальнонаукову підготовку, спрямовану на:

- формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору;

- набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку та критичного аналізу інформації, управління науковими проектами, та / або складання пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності;

- опанування іноземної мови в обсязі достатньому для представлення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності тощо.

Наукова складова освітньої програми підготовки доктора філософії має забезпечити формування *спеціальних* компетентностей, визначених Стандартом і спрямованих на продукування нових ідей і розв'язування комплексних проблем у галузі професійної та / або дослідницько-інноваційної діяльності, на оволодіння методологією науково-педагогічної та наукової діяльності за фахом, а також передбачати проведення власного наукового дослідження та оформлення його результатів у вигляді дисертації відповідно до вимог чинного законодавства.

3.1.4 Освітня програма підготовки доктора філософії розробляється на весь термін його підготовки, затверджується Вченою радою університету і вводиться у дію наказом ректора. Освітня програма має періодично переглядатися та оновлюватися відповідно до вимог стейкхолдерів та потреб ринку праці і пройти процедуру акредитаційної експертизи відповідно до Положення про акредитацію освітніх

програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого наказом МОН України від 11.07.2019 № 977.

3.1.5 Освітня програма служить основою для розроблення навчального плану підготовки доктора філософії, робочих програм навчальних дисциплін, індивідуального навчального плану аспіранта, силабуса та інших нормативних документів з організаційного та навчально-методичного забезпечення освітнього процесу здобувачів вищої освіти відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у ХНУ» (режим доступу : <http://khnu.km.ua/root/page.aspx?l=0&r=60>).

3.1.6 Навчальний план підготовки доктора філософії відповідно до освітньої програми має також складатися із освітньої і наукової складових. Освітня складова, у свою чергу – із обов’язкової і вибіркової частин. Обов’язкова частина має містити інформацію про перелік та обсяг у кредитах ЄКТС обов’язкових освітніх компонентів (навчальних дисциплін), послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Максимальний обсяг **обов’язкової** частини освітньої складової може сягати 75 відсотків від її загального обсягу, визначеного Стандартом для цього освітнього рівня, а зміст її навчальних дисциплін має забезпечити формування компетентностей і виконання **нормативного** змісту підготовки аспіранта, визначеного Стандартом. Структура та зміст розділів навчального плану підготовки доктора філософії представлена у додатку В «Методичних рекомендацій зі складання навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти у ХНУ» (режим доступу: <https://msn.khnu.km.ua>. Модульне середовище для навчання).

3.1.7 Навчальний план підготовки доктора філософії є основою для формування аспірантом індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, які погоджуються із науковим керівником, заступником декана, відділом аспірантури та докторантури і затверджуються Вченою радою університету не пізніше двох місяців з дня зарахування особи до аспірантури.

3.1.8 Індивідуальний **навчальний** план аспіранта формується для **освітньої** складової освітньої програми на основі навчального плану підготовки доктора філософії відповідної спеціальності. Для реалізації наукової складової – розробляється індивідуальний план **наукової** роботи аспіранта відповідно до затвердженої теми дисертаційної роботи.

Індивідуальний навчальний план має містити перелік обов’язкових навчальних дисциплін, що визначають нормативний зміст освіти, визначений Стандартом і освітньою програмою, види семестрового контролю, проходження педагогічної практики, а також дисципліни за вибором аспіранта в обсязі, що становить не менше як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, встановлених відповідним Стандартом для освітньої складової ОНП, для формування і реалізації індивідуальної освітньої траєкторії аспіранта. При цьому він має право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти і пов’язані з тематикою дисертаційного дослідження, за погодженням із Гарантом освітньої програми, науковим керівником та деканом відповідного факультету у порядку, визначеному положеннями «Про порядок реалізації права здобувачів вищої освіти на вільний вибір

навчальних дисциплін у ХНУ» та «Про індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти ХНУ» (режим доступу : <http://khnu.km.ua/root/page.aspx?l=0&r=60>).

3.1.9 У навчальному плані підготовки доктора філософії при формуванні графіку навчального плану та плану навчального процесу вивчення дисциплін освітньої складової залежно від її обсягу, встановленого Стандартом, рекомендується планувати впродовж першого–другого років навчання (додаток В «Методичних рекомендацій зі складання навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти в Університеті», (Модульне середовище для навчання, сторінка навчально-методичного відділу, режим доступу : <https://msn.khnu.km.ua/>).

Усі аспіранти незалежно від форми навчання зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, поточних атестацій, передбачених Освітньою програмою, навчальним планом та індивідуальним навчальним планом аспіранта університету.

3.1.10 Аспірант, який підтвердив рівень свого знання іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, на рівні C1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, має право:

- на зарахування у повному обсязі кредитів ЄКТС, передбачених освітньою програмою (навчальним планом) підготовки доктора філософії, для навчальної дисципліни мовної підготовки;

- на використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником).

3.1.11 Вчена рада університету має право прийняти рішення про визнання набутих аспірантом в інших закладах вищої освіти (наукових установах) компетентностей і зарахувати кредити ЄКТС з однієї чи декількох обов'язкових навчальних дисциплін, передбачених освітньою програмою підготовки доктора філософії.

3.1.12 Засвоєння аспірантами навчальних дисциплін освітньої складової може відбуватися як на базі університету, так і на базі інших закладів вищої освіти (наукових установ) в рамках реалізації права аспіранта на академічну мобільність.

3.1.13 **Наукова складова** освітньої програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого становлять оригінальний внесок у суму знань відповідної галузі (галузей) та оприлюднені у відповідних публікаціях.

3.1.14 Наукова складова освітньої програми оформляється у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта відповідно до затвердженої теми дисертації і є невід'ємною частиною плану підготовки доктора філософії. Індивідуальний план наукової роботи аспіранта погоджується з науковим керівником та затверджується вченою радою університету протягом двох місяців з дня зарахування здобувача до університету. Індивідуальний план наукової роботи є обов'язковим до виконання аспірантом і використовується для оцінювання успішності запланованої наукової роботи.

3.1.15 За умови повного виконання індивідуального навчального (наукового) плану та позитивної поточної атестації вченою радою факультету аспірант переводиться на наступний рік навчання.

3.2 Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії *поза аспірантурою*

3.2.1 Особа, яка професійно проводить наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи в університеті, має право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою без переривання трудової діяльності або під час перебування у творчій відпустці.

Така особа прикріплюється до аспірантури університету на навчання за освітньою програмою обраної спеціальності строком до п'яти років.

3.2.2 Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою передбачає повне та успішне виконання відповідної освітньої програми та навчального плану підготовки доктора філософії згідно із затвердженими в установленому порядку індивідуальним навчальним планом та індивідуальним планом наукової роботи прикріпленої особи та публічний захист дисертації у спеціалізованій вченій раді.

3.2.3 Правила та процедура прикріплення здобувача вищої освіти до аспірантури затверджуються Вченою радою університету і визначають перелік і строки подачі документів та прийнятих висновків відповідної кафедри і вченої ради факультету. Вчена рада університету розглядає висновки кафедри та вченої ради факультету і приймає рішення щодо прикріплення цієї особи. Рішення Вченої ради оформлюється наказом ректора.

3.2.4 Навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти осіб, які прикріплені до аспірантури університету для реалізації свого права на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії *поза аспірантурою*, а також їх наукове керівництво здійснюється за кошти університету

3.2.5 Особи, які прикріплені для здобуття вищої освіти доктора філософії поза аспірантурою, мають усі права і обов'язки, визначені у розділі 6 цього Положення.

3.2.6 У разі звільнення з роботи особа втрачає право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою в університеті та має право:

- продовжити свою підготовку для здобуття ступеня доктора філософії поза аспірантурою в іншому закладі вищої освіти, до якого особа зарахована на посаду науково-педагогічного чи наукового працівника;

- вступити до аспірантури для здобуття відповідного ступеня заочною (денною) або заочною формою навчання і на зарахування їй відповідних кредитів ЄКТС, здобутих поза аспірантурою, в установленому порядку.

4 Організація підготовки доктора наук за науковою програмою

4.1 З метою завершення роботи над науковими дослідженнями та оформлення їх результатів та / або для підготовки публікацій до захисту для здобуття ступеня доктора наук особа має право вступити до докторантури університету відповідно до Умов прийому таких осіб, визначених у пункті 2.8 цього Положення.

4.2 Після зарахування до докторантури докторант розробляє індивідуальний план наукової роботи, який погоджує з його науковим консультантом та подає на затвердження вченою радою університету впродовж двох місяців з дня його зарахування. Індивідуальний план наукової роботи докторанта є обов'язковим до виконання і використовується для оцінювання запланованої ним наукової роботи.

4.3 Протягом строку перебування в докторантурі докторант має подати до постійно діючої спеціалізованої вченої ради результати своїх наукових досягнень у вигляді дисертації або опублікованої монографії, або наукової доповіді за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується МОН України.

Докторант звітує про виконання індивідуального плану *наукової* роботи на Вченій раді університету в кінці навчального року.

4.4 Здобувач ступеня доктора наук у дисертації (монографії, науковій доповіді за сукупністю статей) повинен представити узагальнення проведених самостійно оригінальних досліджень з отриманими науковими результатами, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення.

Перебування в докторантурі не є обов'язковою умовою для подання наукових досягнень до спеціалізованої вченої ради та подальшого їх публічного захисту для здобуття ступеня доктора наук

5 Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук

5.1 *Атестація* осіб, які здобувають ступінь *доктора філософії*, здійснюється разовою *спеціалізованою* вченою радою університету, за акредитованими Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти України освітньо-науковими програмами з відповідних спеціальностей, на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі *дисертації*. Здобувач ступеня доктора філософії має право на вибір спеціалізованої вченої ради.

За умови успішного захисту дисертації спеціалізована вчена рада присуджує здобувачеві вищої освіти ступінь *доктора філософії*.

5.2 Якщо в університеті не функціонує постійно діюча спеціалізована вчена рада з певної спеціальності, то Вчена рада університету може утворити разову спеціалізовану вчену раду з відповідної спеціальності та подати до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти документи для її акредитації або звернутися з клопотанням про прийняття дисертації до захисту до іншого закладу вищої освіти (наукової установи), де функціонує постійно діюча спеціалізована вчена рада з відповідної спеціальності.

5.3 Обов'язковою умовою допуску до захисту дисертації є успішне виконання аспірантом його індивідуального *навчального* плану та індивідуального плану *наукової* роботи. Стан готовності дисертації аспіранта до захисту визначається науко-

вим керівником та результатами попереднього захисту дисертаційної роботи на міжкафедральному семінарі.

5.4. Атестація осіб, які здобувають ступінь **доктора наук**, здійснюється **постійно діючою** спеціалізованою вченою радою університету, акредитованою Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, на підставі публічного захисту наукових досягнень у вигляді дисертації або опублікованої монографії, або сукупності статей, опублікованих у вітчизняних та / або міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується МОН України.

Здобувач наукового ступеня доктора наук має право на вибір спеціалізованої вченої ради.

5.5 Підготовка здобувача вищої освіти в аспірантурі та докторантурі має завершитися наданням висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Невід'ємною складовою освітньо-наукової програми доктора філософії та наукової програми доктора наук є підготовка та публікація наукових статей.

5.6 Дисертації осіб, які здобувають ступінь доктора філософії, та дисертації (або наукові доповіді у разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії або сукупності статей, опублікованих у вітчизняних та / або міжнародних рецензованих фахових виданнях) осіб, які здобувають ступінь доктора наук, а також відгуки опонентів оприлюднюються на офіційному веб-сайті університету згідно з чинним законодавством.

5.7 До публічного захисту у спеціалізованій вченій раді допускаються дисертації (наукові доповіді), виконані здобувачем наукового ступеня самостійно. Виявлення в поданій до захисту дисертації (науковій доповіді) академічного плагіату є підставою для відмови у присудженні відповідного наукового ступеня.

5.8 Виявлення академічного плагіату у **захищеній** дисертації (науковій доповіді) є підставою для скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома. Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у постійно діючій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник (консультант), офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, та голова відповідної спеціалізованої вченої ради позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а університет позбавляється акредитації відповідної постійно діючої спеціалізованої вченої ради та права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік. Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у разовій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник, члени цієї ради та офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а університет позбавляється права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік.

5.8 Скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня у разі виявлення академічного плагіату здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти за поданням Комітету з питань етики у порядку, визначеному Кабміном України, та може бути оскаржене відповідно до чинного законодавства.

6 Права і обов'язки аспірантів та докторантів

6.1 Аспіранти і докторанти користуються правами здобувачів вищої освіти, визначеними Законом України “Про вищу освіту”. З метою належного проведення наукових досліджень аспіранти і докторанти також **мають право на:**

- вільний доступ до всіх видів відкритої наукової інформації, наявної в Університеті, бібліотеках і державних архівах України;

- отримання методичного і змістовного наукового консультування щодо власного дослідження від наукового керівника (консультанта), для аспірантів – на чіткий розподіл обов'язків між науковими керівниками у разі призначення вченою радою університету двох керівників;

- на участь у програмах академічної мобільності, що реалізується відповідно до «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу у ХНУ» (режим доступу: <http://khnu.km.ua/root/page.aspx?l=0&r=60>. Публічна інформація. Положення);

- трудову діяльність у позанавчальний час відповідно до законодавства;

- участь у науковій діяльності кафедри, лабораторії;

- переривання навчання з поважних причин (академічну відпустку) з подальшим його продовженням на відповідний термін;

- додаткову оплачувану відпустку за місцем роботи вступникам до аспірантури з розрахунку 10 днів на кожний вступний іспит (відповідно до ЗУ “Про відпустки”);

- безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнаним місцем для наукової роботи;

- забезпечення впорядкованим житлом на час навчання за умови оплати вартості користування житлом самим аспірантом або докторантом (для іногородніх);

6.2 Аспіранти і докторанти мають право брати участь у конкурсах на отримання грантової підтримки наукових досліджень та стипендій, заснованих на честь видатних діячів науки, освіти, культури, громадських діячів, а також заснованих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, державними чи недержавними органами, підприємствами, установами чи організаціями.

6.3 Аспіранти та докторанти **зобов'язані:**

- виконувати всі обов'язки здобувачів вищої освіти, визначені Законом України “Про вищу освіту”;

- виконувати індивідуальний навчальний план та індивідуальний план наукової роботи аспіранта (докторанта) і щорічно відповідно до графіка навчального процесу

звітувати про хід виконання планів на засіданнях кафедри та вченої ради факультету, а докторантам про виконання наукового плану – на Вченій раді університету;

- дотримуватися принципів академічної доброчесності, морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у відповідній галузі, дотримуватися Статуту і Правил внутрішнього розпорядку університету;

- у встановлений термін подати до спеціалізованої вченої ради свої наукові досягнення:

- для аспірантів – у вигляді дисертації;

- для докторантів – у вигляді дисертації, або опублікованої монографії, або за сукупністю опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях статей.

6.4 Покладення університетом на аспіранта чи докторанта обов'язків, не пов'язаних з виконанням відповідної освітньо-наукової (наукової) програми та підготовкою дисертації (монографії, статей), забороняється.

6.5 Аспірант (докторант) може бути відрахований з університету за грубе порушення Правил внутрішнього розпорядку університету, за вчинення протиправних дій, а також за невиконання індивідуального плану роботи без поважних причин. Рішення про відрахування аспіранта (докторанта) приймає Вчена рада університету, на підставі цього рішення ректор видає наказ.

7 Прикінцеві положення

7.1 Це Положення вводиться у дію наказом ректора після затвердження його Вченою радою університету.

7.2 Зміни і доповнення до цього Положення можуть бути внесені за рішенням Вченої ради університету на виконання змін у чинних нормативних документах, що стосуються підготовки докторів філософії та докторів наук.